

Edeb; İslâm'ın yani fitratın güzel saydığı söz ve davranışlardır. Edeb, insanı ayıplanma ve kötülenme sebeplerinden koruyan bir zırhdır.

Edeb, "Hz. Peygamberimiz (s.a.s.)'in sünnetine uygun olarak yapılan hareketlerdir." Daha geniş ifadesiyle Yüce Allah'ın ve Sevgili Peygamberimiz'in emir ve yasaklarına uygun biçimde hareket etmektir.

En güzel, en doğru ve hiçbir zaman eskimeyecek olan edeb ve ahlâk; Kur'an'da öğretilen ve Hz. Peygamberimiz (s.a.s.)'in sünneti ile tatbik edilip yaşanan âdâbtır. Edebli insanı Rabbimiz de sever, insanlar da sever. Edeb Ya Hu!

KARDEŞLİK ADABI

- Kardeşlik iki türdür:

a) Neseb kardeşliği b) Din kardeşliği

- Rabbimiz buyuruyor: "Müminler muhakkak kardeştir."

- Rasulullah (sav): "Allah yolunda kardeş olunuz"

- Müslüman kardeşimizin adını ve baba adını öğrenelim.

- Onunla samimi bir şekilde ilgilenelim.

- İkrâm edelim, gıyabında koruyalım ve dua edelim.

- Onunla ve özellikle de ailesiyle iletişimimizde İslami ölçülere (sözünde durmak, haremlilik, selamlık, vb. konularda) uyalım.

- Ebû Hüreyre (ra), Allah Rasûlü'nün şöyle dediğini nakletmiştir: "Müslümanın müslüman üzerindeki hakkı altıdır: Ona rastladığın zaman kendisine selâm ver, seni yemeğe davet ederse icâbet et. Senden öğüt isterse öğüt ver. Aksırır da Allah'a hamd ederse "yerhamükellâh" (Allah sana merhamet etsin) de. Hastalanırsa kendisini ziyaret et. Vefat ederse cenazesinde hazır bulun." (Buhârî, Cenâiz, 2; Müslim, Selâm, 4-6).

- Kardeşimize nasihat edelim, yanlış yaparsa uyaralım, istişare edelim.

- Müslüman kardeşimizin hastalığında veya yokluğunda aile efradını koruyalım.

- Hasta olursa ziyaret edelim, ihtiyacını giderelim

- Vefat ederse cenazesinde bulunalım, hizmet edelim.

**BİR KARDEŞİMİZİ KARŞILARKEN VEYA
BİR KARDEŞİMİZLE KARŞILAŞINCA;**

- Selamını güzelce alalım veya selam (essalamü aleyküm) verelim.
- Musafaha edelim.
- Mütebessim (Güleryüzlü) ve Samimi olalım.
- Hoş geldiniz, Sefalar getirdiniz, Bizi ne kadar mutlu ettiniz, Sizi çok özlemiştik, Bizi kavuşturan Rabbimiz'e hamd olsun, Sizi görmek ne güzel ... gibi iltifatlarda bulunalım.
- Hemen kısa da olsa bir dua edelim, çünkü sevinince dualar kabul oluyor, biiznillah.
- Kardeşimizle samimi bir şekilde ilgilenelim..
- "Bir kimsenin diğer Müslüman kardeşine sevgiyle, hayırla ve şefkatle bakması (ilgilenmesi) şu mescitte bir sene itikaf etmesinden hayırlıdır." buyuruyor Sevgili Peygamberimiz (sav).
- O halde birbirimize ziyarete gidelim, güleryüz gösterelim, kardeş olalım, dertleşelim, birlikte İslam için koşalım, yardımlaşalım.

KONUŞMA ADABI

Mecliste arif ol, kelamı dinle,
El iki söyler sen bir söyle,
Elinden geldikçe iyilik eyle,
Hatıra dokunup yıkıcı olma.
Karac'oğlan

- Hep hakkı, hayrı ve doğru olanı konuşalım.
- Samimi, içten, nazik ve dürüst olalım.
- Sözlerimize euzu-besmele, hamd ve salavatla başlayalım.
- Güleryüzlü ve mütebessim olalım. Şımarmamak, sırtmamak ve seviyeli olmak şahsiyetimizi gösterir.
- Az, öz ve anlamlı konuşalım.
- Önemli kelimeleri gerekirse tekrar edelim.
- Daima 'ya hayır söyle ya da sus' prensibine dikkat edelim.
- Tane tane, acele etmeden, açık ve yuvarlamadan konuşalım.
- Sözlerimizle ve davranışlarımızla insanlarımızı aşk verelim, onları motive edelim.
- Lüzumsuz, boş sözler konuşmayalım, tartışmaya girmeyelim.
- Sözlerimizle davranışlarımızın uyumlu olmasına çok dikkat edelim.
- Sesimizi yükseltmeyelim. Yavaş olalım.
- Kesinlikle küfürlü, kaba, argo ve kötü söz konuşmayalım.
- Yemin'den kaçınalım.
- Gerekirse kinaye, benzetme yolu ile anlatalım.
- Hatalı konuşunca "özür dileyelim."
- Karşımızdaki insana ismiyle, ismini bilmiyorsak uygun bir hitap ile (kardeşim, beyefendi, hanımefendi, efendim, abiciğim, ...) seslenelim.
- Karşımızdaki kim olursa olsun 'sen' değil 'siz' diye konuşalım.

- Vücut dilini iyi kullanalım, jest ve mimiklere dikkat edelim (göz teması, ilgi alaka, elimizde bir şeyle oynamamak gibi)
- Konuşurken “anlaşıldı mı?”, “anladın mı?”, “değil mi ama”, “haklı değil miyim”, “tamam mı” gibi ifadelerden kaçınalım.
- Karşımızdaki kimsenin akıl, anlayış ve kültür seviyesini gözeterek konuşalım.
- Anlamadığımızı ve sormamız gerekeni söz-konuşma bitince soralım, acele etmeyelim.
- Bir istekte bulunurken “lütfen, bir zahmet” sözünü kullanalım.
- Yapılan iyiliğe teşekkür edelim. İltifat edelim...
- Konuşurken dikkatli olalım, mahrem-özel konulara girmeyelim, dedikodu etmeyelim, iftira atmayalım, magazinsel konuşmayalım...
- Konuşurken yeri gelince uygun şakalar yapalım.
- Şaka da olsa asla yalan söylemeyelim. “Ey inananlar, Allah'tan korkun ve doğru söz söyleyin ki Allah işlerinizi düzeltsin ve günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah'a ve Rasûlü'ne itaat ederse büyük bir başarıya erişmiş olur. ” (el-Ahzab, 33/71)
- Konuşanı dikkatle dinleyelim, saygı gösterelim. “Allah Teala bize bir ağız, iki kulak vermiş. Bir konuş iki dinle, diye.”
- İki kişi konuşurken dinlemesini bilelim, sözlerini kesmeyelim.
- Bir toplulukta iki kişi gizlice konuşmayalım.
- Kibirlenmeyelim, büyüklenmeyelim.
- Bilgiçlik taslamayalım, yanlış bulmaya çalışmayalım.
- Söz getirip götürmeyelim.
- Güzel söz ve davranışları alıp, hayatımızda uygulayalım.
- Hoşa giden bir şey gördüğümüzde “Maşallah la havle ve la kuvvete illa billah” veya “barekallah” diyelim ki bu nazara siper olur, biiznillah. Kardeşimize gıpta edelim, kıskanmayalım, hased etmeyelim.
- Bir kardeşimiz aksırır da “elhamdülillah” derse, “yerhamükellah” diyelim. Aksıran kardeşimiz tekrar “yehdina ve yehdi kûmullah” derse bir sünneti yerine getirmiş oluruz.
- Esneyince ağızımızı elimizle kapatalım.
- Kulağımız çınlayınca Peygamberimiz'e (sav) salat-ü selam okuyalım.
- Bir kimse konuşur da sonra etrafına bakarsa o söz emanettir, gizlenmelidir.
- Öğüt isteyene öğüt verelim. Birbirimizi Rabbimiz'e kulluğa, hayra ve güzelliklere teşvik edelim.
- Telefonda; arayan kardeşimiz kendini tanıtmalıdır, şayet aranan numara yanılsa özür dilenmelidir. Telefonda uzun ve gereksiz muhabbete girilmemelidir.

CAMİ ve CEMAAT ADABI

- Cemaatle namazın sevabı çok büyüktür.
- Camiye şayet ezandan önce gittiysek girince orada namazı bekleyenlere uygun bir ses tonuyla selâm verelim
- Camiye sağ ayakla girelim, ayakkabılarımızı ayakkabılığa bırakalım.

- Caminin içinde koşturmayalım, kimseyi rahatsız etmeyelim.
- Büyüklere hürmet, küçüklere şefkat gösterelim. Çocukları camiden-dinden soğutacak davranışlardan kaçınalım.
- Camiye girince ön safa geçmek daha sevaptır. Ancak küçüklerin daha uygun yerlerde durmaları daha iyidir. Küçükleri şefkatle yanımıza ve aramıza alalım.
- Ön safa geçerken kimseyi incitmeyelim.
- Büyük camide cemaat bir saf da olsa, yine sık duralım.. Safların sık ve düzgün olması, rahmetin gelmesine sebep olur. Saflar sıklaştırılıp omuzlar birbirine sıkıca değmelidir! Ashab-ı kiram safta çok sık durduğundan elbiselerinin omuzları eskirdi. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki: "Namazda omuz omuza sık durun! Açıklıkları kapatın ki, şeytan girmesin!"
- "Bir kimse, namaz kılanın önünden geçmenin, ne kadar çok günah olduğunu bilseydi, geçmeyip, yüz yıl beklemeyi tercih ederdi." Namaz kılanın önünden geçmemeye dikkat edelim.
- Camide yersiz yere konuşmayalım, gülmeyelim, şakalaşmayalım
- Camiye ezandan önce girince iki rekat tehiyyet-ül-mescid namazı kılmaya gayret edelim.
- Soğan, sarmısak gibi ağır kokulu şey yiyerek, camiye ve topluluğa gelmek de doğru değildir, bundan kaçınalım.
- Yağlı, kirli ve pis kokan is elbisesiyle, kirli ayakla camiye gelip Müslüman kardeşlerimizi rahatsız etmeyelim. Müslümanların vücutları, elbiseleri, çamaşırları, yemekleri temiz olur. Kur'an-ı kerimde, "Temiz olanları severim", hadis-i şerifte de "Müslümanlık temizlik dinidir. Temiz olun! Cennete ancak temiz olanlar girer." buyruluyor.
- Camide uygun biçimde-edeblice, diz üstü oturalım.
- Cami cemaati olarak birbirimizi sevelim, güler yüz gösterelim. Camiye gelmeyenlere güzel örnek olalım.

SELAMLAŞMA ADABI

"Es'selamü aleyküm"

- Selam; sevgi, saygı ve sıcaklığın ifadesidir. Selam verdiğimizde ve aldığımızda "selam, barış, huzur, saadet ve esenlik seninle olsun" demiş oluyoruz. Selam, güzel ve özlü bir duadır. Selam, "biz kardeşiz, bana güvenebilirsin" demektir.
- Kültürümüzde "günaydın, tünaydın, iyi sabahlar, iyi akşamlar" gibi güneşin hareketlerine bağlı selamlaşma kelimeleri yerine ırkı, dili ve kültürü ne olursa olsun adeta ortak bir parola gibi olan "esselamü aleyküm" ifadesi daha çok rağbet görmektedir. Çünkü bu selam, bize dinimizin sunduğu bir mutluluk reçetesi ve hayat iksiridir.
- Selamı yaygınlaştırmaya gayret edelim.. Tanımadıklarımıza da selam verelim.
- Selam verene daha fazlası ile karşılık verelim (ve aleyküm selam ve rahmetullahi ve beraketühü gibi.)
- Selamdan önce söze başlamayalım.
- Selam verirken sesimizi iyi ayarlayalım.. Ses tonumuzla sevgi ve saygımızı ifade edelim.
- Selamdan sonra "merhaba", "hoş geldin" diyelim.
- Kapıyı çalarken direk kapıya bakmayıp yüzümüzü sağa veya sola çevirelim.
- Küçükler büyüklere, yürüyen oturana, az olan kişiler çok olanlara, dışardan gelen

içerdekilere önce selam verir. Buna dikkat edelim.

- Önemli bir mazeret sebebiyle şayet bir toplantı, ders, sohbet vs. başladıktan sonra biz oraya ulaşırsak selam vermeden uygun yere sessizce oturalım.

- Namaz kılana, yemek yiyene, Kur'an okuyana selam vermeyelim.
- Selamdan sonra büyüklerin ellerini öpelim.
- Hala, teyze, abla gibi öz akraba haricindeki nikah düşen hanımlarla tokalaşmayalım
- Tokalaşma esnasında nazik ve ciddi olalım.
- Muhatabımızın gözünün içine samimiyetle bakalım.
- Tokalaşmada mümkünse salavat okuyalım.

GIYİNME ADABI

- Elbise ve ayakkabılarımızı sağdan giyelim, soldan çıkaralım.
- Peygamberimiz (sav) yeni elbise aldığında Cuma günü giyerdi. Ve Rabbimiz'e hamdederdi.
- Giyimde ve hayatımızın tamamında asla kibirlenme ve büyükleme olmamalıdır. Rabbimiz büyük ve yüce, kuvvet ve kudret sahibi O (cc), biz ise kuluz, geldik, gidiyoruz.
- Hangi kıyafeti nerde, ne zaman giyeceğimizi bilelim. (Yaş, mevsim, soğuk, sıcak)
- Ev kıyafetini dışarıda, iş kıyafetini evde giymeyelim. Pijama vs. ile dışarı çıkmayalım.
- Kıyafetimizin temizliğine, ütüsüne dikkat edelim.
- Giyimde moda değil İslam'a, İslami ölçülerde kendi zevklerimize ve kültürümüze dikkat edelim.
- Erkekler erkek, hanımlar hanım kıyafeti giymelidir. Buna dikkat edelim.
- Kot pantolon giymemeye çalışalım. Dar, şeffaf ve ince elbise giymeyelim.
- Erkekler olarak altın yüzük ve ipekli elbise takmayalım ve giymeyelim.
- Tesettüre dikkat edelim ki en büyük kazanç olan Rabbimiz'in rızasını kazanalım.

Elbiselerin İslami Emirlere Uygun Tesettür-Örtünme Olması İçin:

- El ve Yüz Hariç, Tüm Vücut ve Baş Örtünmeli,
- Elbise Teni Belli Edecek, Altını Gösterecek Şekilde İnce Olmamalı,
- Elbise, Vücudun Hatlarını Belli Edecek Kadar Dar Olmamalı,
- Elbise Helal Olmalı, Örn; İpek, Erkeğe Haramdır.
- Erkeklerin Elbisesine Benzememeli,
- Elbise Güzel ve Temiz Olmalı, Dağınık ve Pejmurde Olmamalı,
- Elbise Çok Bol, Çok Dar, Çok Kısa ve Çok Uzun Olmamalı,
- Elbise, Ziyetli, Süslü ve Dikkat Çekecek Renklerde Olmamalı,
- Hıristiyan, Yahudi ve Putperest Kafirlerin Giydiği Özel Elbiselerden Olmamalı,
- Elbise Şan, Şöhret ve Gösteriş İçin Giyilmemeli,
- Elbise rengiyle, deseniyle dikkat çekmemeli, sade olmalı
- Ayakkabılarımızın topukları yüksek olmamalı, çıkardığı sesle dikkat çekmemeli. (Nur Suresi 31. ayet)

- Kadın, Evden Çıkarken Koku Sürünmemelidir. Çünkü koku, etrafa yayılır ve dikkatleri celbeder...

YOLDA YÜRÜME ADABI

“İnsanları küçümseyip yüz çevirme ve yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Zira Allah, kendini beğenip övünen kimseyi sevmez. Yürüyüşünde mutedil ol, sesini de kıs. Çünkü seslerin en çirkinini eşeklerin sesidir.” (Lokman, 31/18-19).

- Yolda mütevazı yürüyelim.. Kibirli ve gururlu yürümeyelim.
- Yürürken önümüze bakalım. Etrafa, ona buna bakmayalım.
- Elleri cebe koyup, sallanarak yürümeyelim.
- Yolda itidal üzere yürüyelim. Yürürken ne çok ağır, ne de çok aceleci olmayalım.
- Yolu kapatmayalım, yollara oturmayalım.
- Yürürken yanımızdakiyle veya cep tlf. ile yüksek sesle konuşmayalım, kahkaha ile gülmeyelim.
- Sakız çiğnemeyelim, bir şey yiyip içmeyelim (kapalı yerlerde yiyip içmek gerek çünkü bulamayan çok kimse var...)
- Özellikle hanımlar ve kızlarımız, İslam'ın iffetini, edebini ve asaletini temsil edelim.
- Yollara tükürmeyelim, sümürmeyelim... Çevreyi kirletmeyelim.
- Yolculuğa çıkarken Müslüman kardeşlerimizle ve akrabalarımızla vedalaşıp selamlaşalım.
- Özellikle eş, ana-baba ile vedalaşıp, onların duasını alalım.
- Yolculuğa çıkmadan ev halkının geçimini temin edelim
- Varsa borç ve emanet onları iade edelim
- Yolculuk esnasında içimizden birini başkan seçelim.
- Yolculukta ihtiyaç olabilecek şeyleri yanımıza alalım.
- Az da olsa yiyecek-azık alalım.
- Yolculuktan eve mümkünse gündüz dönelim.
- Yolculuktan dönerken ailemize bütçemiz oranında bir hediyeye alalım.

EVLERE GİRİŞ-ÇIKIŞ ADABI

- Evlere her işte olduğu gibi besmele çekerek, sağ ayakla ve selam vererek girelim.
- Önce sol ayakkabımızı çıkaralım, kapıyı besmele ile kapatalım. Böyle yaparsak Allah (cc) bizimledir. Yoksa Şeytan yoldaşımız olur (Allah Muhafaza.)
- Evlere kapının tam karşısından değil yandan gelelim, eve izin alarak girelim.

- Evde bulunanlara geldiğimizi daha kapıda iken uygun bir şekilde duyuralım.
- Kapıyı/zili uygun aralıklarla üç defa çalalım, açılmazsa oradan ayrılalım.

İçeriden “kim o” sesi duyulunca tam olarak ismimizi söyleyelim. “Ben, aç kapıyı, vb.” sözler söylemeyelim.

- Ayakkabılarımızı uygun yere ve düzgünce bırakalım.
- Eve giriş ve çıkışta mümkünse iki rekat namaz kılalım. Dua edelim.

YATMA ve UYKU ADABI

- Erken yatalım, erken kalkalım.
- Fazla uyku zararlıdır. Günde öğle uykusu (kaylüle) ile birlikte 6-7 saatlik uyku yeterlidir.
- İkinci ile Akşam Namazları arasında uyumayalım.
- Öğle namazından sonra bir müddet uyuyalım.
- Abdestli olarak yatalım
- Yatağımıza girince 33'er kere Subhanallah, Elhamdülillah ve Allahu ekber diyelim. Fatiha, İhla, Felak ve Nas Surelerini okuyalım.
- Yatağımıza temiz olarak girelim.
- Sağ yanımıza yatalım. Sırt üstü ve ayak ayak üstü yatmayalım.
- Gece uyanalım, ailemizi de uyandıralım, iki rekat teheccüd namazı kılalım. Dua edelim ki hacet kapıları sonuna kadar açıktır.